

Valeri Vachev*
Michał Wantoła**

Sprawozdanie z I Krakowsko-Warszawskiego Seminarium Karnistycznego

W dniach 15-17 maja 2015 r. w Kazimierzu Dolnym odbyło się I Krakowsko-Warszawskie Seminarium Karnistyczne. Idea zorganizowania takiego, bodaj pierwszego, forum wymiany myśli między dwoma największymi ośrodkami nauczania prawa karnego w Polsce zrodziła się podczas zeszłorocznej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Studentów i Doktorantów „Prawno-karne aspekty ochrony życia i zdrowia na tle innych dóbr prawnych”, zorganizowanej w Krakowie przez Koło Naukowe Prawa Karnego TBSP UJ. Pomyślnymi sędziami są Agnieszka Bułat, studentka Uniwersytetu Jagiellońskiego, oraz Valeri Vachev, student Uniwersytetu Warszawskiego, a zamysł ten udało się zrealizować dzięki współpracy członków ww. Koła, Koła Naukowego Postępowania Karnego TBSP UJ oraz Koła Naukowego Prawa Karnego Studentów Uniwersytetu Warszawskiego „Temida”.

Samo przedsięwzięcie nie byłoby jednak możliwe, gdyby nie wsparcie ze strony pracowników naukowych Instytutu Prawa Karnego UW, Katedry Prawa Karnego UJ oraz Katedry Postępowania Karnego UJ. Wymienione jednostki objęły Seminarium patronatem, a ich pracownicy: dr Sławomir Żółtek, dr Szymon Pawelec, dr Witold Zontek oraz dr Paweł Czarnecki wzięli czynny udział w Seminarium, wygłaszając referaty oraz moderując poszczególne panele. W ten sam sposób swój udział w Seminarium zaznaczyli dwaj doktoranci w

* Student prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

** Student prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Katedrze Prawa Karnego UJ: mgr Kamil Mamak oraz mgr Dominik Zając. Zasadniczą część Seminarium stanowiły jednak wystąpienia studentów prawa z Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Uniwersytetu Warszawskiego.

Spośród pięciu paneli, na jakie zostało podzielone Seminarium, dwa dotyczyły prawa karnego materialnego („Normy w prawie karnym materialnym”, „Struktura przestępstwa”), dwa – postępowania karnego („Tryby konsensualne w postępowaniu karnym”, „Postępowanie karne – *varia*”), w jednym panelu były natomiast ujęte kwestie znajdujące się na styku prawa karnego materialnego i procesowego. Został on podzielony na dwie części: „Zasady odpowiedzialności karnej” oraz „Środki reakcji karnej”.

Seminarium rozpoczęło się akcentem teoretycznoprawnym, pierwszy panel dotyczył bowiem analizy normatywnej w prawie karnym materialnym. Był on moderowany przez dra Witolda Zontka z Katedry Prawa Karnego UJ, który również poprzedził go wystąpieniem dotyczącym problemu postrzegania bezprawności na gruncie całego systemu prawa. W referacie pt. „O kilku bezprawnościach. Systemowe konsekwencje” dr Zontek prowadził rozważania dotyczące sposobu ewaluacji poszczególnych komponentów zachowania sprawczego pod kątem ustalenia jego bezprawności albo legalności, co ma kapitalne znaczenie chociażby z punktu widzenia ustalenia przesłanek zastosowania obrony koniecznej. Wywody te były toczone w nawiązaniu do stanu faktycznego będącego przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego (wyrok SN z 17 stycznia 2013 r., V KK 99/12, OSNKW 2013, nr 5, poz. 44).

Kolejny referat, autorstwa Jakuba Bojke, seminarzysty w Katedrze Prawa Karnego UJ, podejmował temat roli zasady proporcjonalności w wykładni przepisów prawa karnego materialnego. W swoim wystąpieniu autor omówił dotychczas wyrażone w doktrynie poglądy na temat możliwości modyfikowania wyników wstępnej interpretacji przepisów prawa karnego materialnego poprzez konstytucyjną zasadę proporcjonalności oraz poddał je ocenie, poszukując rozwiązań, z jednej strony zgodnego z podstawami ustrojowymi Państwa Polskiego, a z drugiej – umożliwiającego zracjonalizowanie wielu schematów argumentacyjnych pojawiających się w wypowiedziach karnistów. Pierwszy panel zakończył się prezentacją problemu analizy porównawczej normy sankcjonowanej w prawie karnym i dyscyplinarnym przez kolejnego seminarzystę w Katedrze Prawa Karnego UJ, Michała Wantołę. Autor, w nawiązaniu do założeń przyjmowanych w tzw. krakowskiej szkole prawa karnego, zaproponował sposób dekodowania normy postępowania z przepisów prawa dyscyplinarnego, a także zarysował problem bezprawności jako jednego z elementów struktury przewinienia dyscyplinarnego.

Drugi z paneli materialnoprawnych został poświęcony strukturze przestępstwa, a jego moderatorem był dr Sławomir Żółtek z Katedry Prawa Karnego WPiA UW. Wystąpienia studenckie w tej części poprzedził referat moderatora poświęcony problematyce znamion normatywnych w ujęciu semantyczno-instytucjonalnym. W swoim wystąpieniu dr Żółtek podjął próbę wyjaśnienia spornych zagadnień wyłaniających się w kontekście znamion normatywnych, w szczególności ich ujmowania jako ocennych albo deskryptywnych. Ponadto, prelegent poruszył problematykę instytucjonalnego pojmowania znamion i wyróżnienia w ich treści reguł konstytucyjnych, nadających rzeczywistości nowy, nieznanym poza prawem, sens.

Kolejny referat został wygłoszony przez Valeriego Vacheva, seminarzystę w Katedrze Prawa Karnego WPiA UW. Prelegent przedstawił historię rozwoju oraz istotę instytucji zgody dysponenta dobrem w prawie karnym, skupiając się na przedstawieniu niemalże powszechnie przyjmowanego w nauce prawa karnego poglądu o dwojakim charakterze zgody – jako okoliczności dekompletującej znamiona czynu oraz jako okoliczności wyłączającej bezprawność czynu. Następne wystąpienie dotyczyło problemu znowelizowanego art. 28 § 1 k.k. W referacie pt. „Usprawiedliwiony błąd co do okoliczności stanowiącej znamię czynu zabronionego jako okoliczność wyłączająca winę w przypadku przestępstw nieumyślnych” Bartłomiej Kot, seminarzysta w Katedrze Prawa Karnego UJ, w ramach prowadzonej analizy dogmatycznej, oceniał konsekwencje wchodzącej w życie 1 lipca 2015 r. zmiany normatywnej.

Drugi panel zakończyło wystąpienie Martyny Sepko, seminarzystki w Katedrze Prawa Karnego WPiA UW. Prelegentka skupiła się na omówieniu projektu poselskiego z dnia 19 stycznia 2015 r., który dotyczy dodania w art. 25 k.k. po § 3 nowego § 3a, przewidującego wprowadzenie nowego podtypu kontratypu obrony koniecznej do polskiego prawa karnego.

Trzeci panel dotyczył już problemów *stricte* procesowych. Nosił on nazwę „Tryby konsensualne w postępowaniu karnym” i był moderowany przez dra Pawła Czarneckiego z Katedry Postępowania Karnego UJ, który poprzedził go prezentacją dotyczącą odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne stosowanie środków przymusu. Biorąc za punkt wyjścia przepisy rozdziału 58 k.p.k., dr Czarnecki prowadził zarówno rozważania *de lege lata*, jak i *de lege ferenda*.

Pierwsze z wystąpień studenckich w ramach trzeciego panelu zostało wygłoszone przez Michała Zduńczyka, studenta IV roku na WPiA UW. Prelegent poruszył problematykę dotyczącą reguły *nemo se ipsum accusare tenetur* w kontekście instytucji pozwalających na zakończenie procesu karnego na mocy konsensusu stron. W kolejnym wystąpieniu, Mateusz Nowak oraz Anna

Sikora (seminarzyści w Katedrze Postępowania Karnego UJ), prowadzili rozważania nad pozycją oskarżyciela i oskarżonego w trybach konsensualnych. Były one przedstawione w perspektywie wchodzącej w życie od 1 lipca 2015 r. nowelizacji k.p.k., która ma uczynić proces karny (bardziej) kontradiktoryjnym, modyfikując również uregulowania dotyczące instytucji właściwych trybom konsensualnym. Problemem konsensualizmu w dalszej fazie procesu karnego, bo w postępowaniu odwoławczym, zajęły się Joanna Pawlikowska (studentka prawa na UJ) oraz mgr Magdalena Tokarska (doktorantka w Katedrze Postępowania Karnego UJ).

Panel zakończył się referatem Karoliny Bratek oraz Anny Markiewicz (seminarzystek w Katedrze Postępowania Karnego UJ), zatytułowanym: „Umorzenie postępowania karnego w trybie art. 59a k.k. jako odstępstwo od zasady legalizmu. Zagrożenia i korzyści wynikające z wprowadzonego rozwiązania”. Referentki podjęły problem tyleż nowy, co istotny – instytucja umorzenia konsensualnego jest nową figurą w polskim prawie karnym i na podstawie analizy dotychczasowych wypowiedzi w doktrynie może się wydawać, że sporna jest niemal każda przesłanka jej zastosowania.

Ostatni panel w pierwszym dniu Seminarium dotyczył kwestii z pogranicza prawa karnego materialnego i procesowego. Został on poprzedzony wystąpieniem doktorantów z Katedry Prawa Karnego UJ: mgra Kamila Mamaka oraz mgra Dominika Zająca, którzy – znowuż w kontekście tegorocznej reformy prawa karnego – zajęli się problemem nowego modelu dozoru elektronicznego w k.k.

Pierwszą część ostatniego panelu („Zasady odpowiedzialności karnej”), moderowaną przez mgra Dominika Zająca, rozpoczął Kacper Oleksy, student IV roku na WPiA UW, referatem poświęconym relacji między obecnością w strukturze przestępstwa elementu materialnego a zasadą ścigania przestępstw oraz przyjętym w tej relacji rozwiązaniom służącym racjonalizacji ścigania karnego. Prelegent przedstawił zagadnienia budzące wątpliwości, a wynikające z przyjęcia zasady legalizmu i jednoczesnego stosowania materialnego komponentu w strukturze przestępstwa.

Tę część panelu zakończyło wystąpienie Moniki Utrackiej, proseminarzystki w Katedrze Postępowania Karnego UJ, która podjęła problem z jednej strony znany, z drugiej jednak wciąż nie do końca rozwiązany przez doktrynę, w każdym zaś razie nieuwzględniony w ustawowych regulacjach polskiego prawa karnego. Mowa o pomijalnym zbiegu przestępstw jako jednej z metod wyłączania wielości ocen w prawie karnym materialnym i kwestii wskazania procesowych podstaw do zastosowania tejże konstrukcji.

Na początku moderowanej przez mgra Kamila Mamaka drugiej części tego panelu („Środki reakcji karnej”), Łukasz Strycharczyk, student IV roku na WPiA UW, wygłosił referat na temat instytucji kary łącznej w polskim prawie karnym. Prelegent z jednej strony przedstawił podstawowe założenia konstrukcji kary łącznej, z drugiej zaś szczególną uwagę poświęcił zmianom przewidzianym w przedmiotowym zakresie przez nowelizację rozdziału IX k.k.

Pierwszy dzień obrad zakończyło wystąpienie seminarzystki w Katedrze Prawa Karnego UJ, Mileny Garwol. Podjęła ona temat orzekania i wykonywania środków zabezpieczających po nowelizacji k.k., dokonując (częściowo negatywnej) oceny wprowadzonych od 1 lipca 2015 r. przepisów art. 93a i n. k.k.

W drugim dniu konferencji odbył się ostatni panel, poświęcony problematyce karnoprocesowej, moderowany przez dra Szymona Pawelca. Na początku tej części moderator wygłosił referat na temat zmian strategii obrończych w zreformowanym procesie karnym, ze szczególnym uwzględnieniem wprowadzonych nowelizacją z dnia 27 września 2013 r. rozwiązań dotyczących utrwalania przesłuchań świadków przez Policję w formie protokołu uproszczonego. Po wprowadzeniu do tematyki na podstawie ogólnych uwag dotyczących protokołu w polskim procesie karnym, prelegent przedstawił szczegółowe rozważania na temat wykładni art. 311 § 3–7 k.p.k. i wątpliwości interpretacyjnych wynikających z tych przepisów.

Pierwsze wystąpienie studenckie w drugim dniu Seminarium było autorstwa Oliwii Sentysz, studentki IV roku prawa na WPiA UW. Referentka poruszyła zagadnienia skupiające się wokół tzw. zasady równości broni w kontekście nowelizacji z dnia 27 września 2013 r. Wskazała na wiele pytań w zakresie podstawy ww. zasady, przed którymi będzie musiał stanąć polski proces karny po wejściu w życie tzw. Wielkiej Nowelizacji.

Jako ostatni prelegent z Uniwersytetu Warszawskiego swoje wystąpienie wygłosił Radosław Parzych, student V roku i seminarzysta w Katedrze Kryminalistyki WPiA UW. Podjął on próbę ukazania pozycji ustrojowej biegłego na gruncie obecnie obowiązujących przepisów procedury karnej, a ponadto przedstawił zmiany w zakresie prawa dowodowego przewidziane przez nowelizację k.p.k. Szczególną uwagę autor poświęcił nowelizacji art. 167 oraz 393 § 3 k.p.k.

Trzeci i ostatni referat w tym panelu, autorstwa seminarzystki w Katedrze Kryminalistyki UJ, Agnieszki Podemskiej, dotyczył trybu ścigania przestępstwa zgwałcenia. Autorka prowadziła rozważania wokół tego trybu, który – przypomnijmy – od 27 stycznia 2014 r. (wejście w życie ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. poz. 849) jest publiczny i bezwarunkowy. Były one

oparte na badaniach ankietowych przeprowadzonych przez prelegentkę między innymi wśród prokuratorów i policjantów. Następującą po tym wystąpieniu dyskusją zakończono ostatni panel i tym samym zamknięto dwudniowe Seminarium.

Podsumowując I Krakowsko-Warszawskie Seminarium Karnistyczne, należy stwierdzić, że było ono wyjątkowo udanym i wartościowym przedsięwzięciem, które – w przekonaniu organizatorów – postawi podwaliny pod dalszą współpracę studentów-karnistów z Uniwersytetów Jagiellońskiego i Warszawskiego, stając się coroczną inicjatywą łączącą oba te ośrodki. Dzięki dużemu zaangażowaniu Kadry Naukowej oraz wszystkich Studentów – przejawiającemu się w rzetelnie przygotowanych referatach oraz wnikliwych pytaniach w trakcie dyskusji – I Krakowsko-Warszawskiemu Seminarium Karnistycznemu udało się poruszyć aktualne i ważne dla współczesnego prawa karnego problemy, co niewątpliwie znajdzie swoje odbicie w dalszym przygotowaniu, zarówno teoretycznym, jak i praktycznym, wszystkich uczestników tej inicjatywy.